

УДК 351.746.2: 35

**ВИДВОРЕННЯ НЕЛЕГАЛЬНИХ МІГРАНТІВ ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ
ЯК ЗАСІБ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ**

Галуцько В.М., к. ю. н.,
доцент кафедри історії та теорії держави і права
Херсонський державний університет

У статті доведено, що застосування видворення іноземців та осіб без громадянства як адміністративного стягнення є дієвим засобом захисту прав і свобод громадян України та національної безпеки, а для підвищення рівня й упорядкування процесів, пов'язаних із незаконною міграцією, потрібна активізація державної політики та законодавче забезпечення, завершення формування нормативно-правової бази з питань міграції; визначення концепції створення скоординованого адміністративного механізму державного регулювання міграційних процесів і забезпечення його впровадження й ефективного функціонування; забезпечення захисту прав іноземців та осіб без громадянства в Україні.

Ключові слова: іноземці, особи без громадянств, нелегальна міграція, міграційні процеси, адміністративна відповідальність, видворення.

В статье доказано, что выдворение иностранцев и лиц без гражданства как административное взыскание является действующим способом защиты прав и свобод граждан Украины и национальной безопасности, а для повышения уровня и упорядочения процессов, связанных с незаконной миграцией, необходимо активизация государственной политики и законодательное обеспечение, завершение формирования нормативно-правовой базы по вопросам миграции; определение концепции образования скоординированного административного механизма государственного регулирования миграционных процессов и обеспечение его внедрения и эффективного функционирования; обеспечение защиты прав иностранцев и лиц без гражданства в Украине.

Ключевые слова: иностранцы, лица без гражданства, нелегальная миграция, миграционные процессы, административная ответственность, выдворение.

Halunko V.M. EXPULSION OF ILLEGAL MIGRANTS FROM UKRAINE AS COUNTERING ILLEGAL MIGRATION MEANS

In article it is proved that the expulsion of foreigners and the stateless persons as administrative collection is governing means of protecting the rights and freedoms of citizens of Ukraine and national security, and to improve and streamline the processes associated with illegal immigration, we need to intensify public policy and legislative support, the completion of the establishment of a legal framework on migration; the definition of the concept of education scandinavian administrative mechanism of the state regulation of migration processes and ensuring its implementation and effective functioning; ensuring the protection of the rights of foreigners and stateless persons in Ukraine.

Key words: foreigners, stateless persons, nielegalna migration, migration processes, administrative responsibility, vidarena.

Постановка проблеми. Останніми роки міграційні процеси у світі набули глобального та невпорядкованого характеру, саме тому вона розглядається як світова гуманітарна проблема. Передусім, це проблема реального порушення прав і свобод громадянина, по-друге, проблема взаємозв'язку між безпекою мігрантів та національною й міжнародною безпекою. На сьогодні міжнародна міграція пов'язана з безпрецедентними соціальними переміщеннями біженців, змушених залишати свою країну внаслідок війни, геноциду, грубих порушень прав і свобод людини. Зрозуміло, що до цього явища жодна держава не може ставитися байдуже, повинна мати діючу програму, розробляти дієві засоби регулювання міграційних процесів. Як засвідчила практика, у жодній країні нема діючого механізму правового регулювання ситуацій, пов'язаних із перебуванням у країні біженців та осіб, які шукають притулок, нелегальних мігрантів, не розв'язано проблеми протидії торгівлі людьми. Не є винятком і Україна, де також відсутній діючий механізм правового регулювання ситуацій, пов'язаних із перебу-

ванням у країні біженців, нелегальних мігрантів та осіб, які шукають притулок. Тому вкрай важливим є формування й розробка державного механізму регулювання цього явища. Також необхідними є завдання в галузі захисту прав і свобод людини, які можна розв'язати лише за умови закріплення у джерелах права конкретних норм, розробки діючого механізму реалізації, зокрема, державної міграційної політики.

Ступінь розробленості проблеми. Особливу увагу цьому питанню приділяли В. Авер'янов, В. Андрієнко, О. Бандурка, О. Брайчевська, Л. Браун, О. Кузьменко, М. Мельник, Н. Нижник, К. Ньюленд, В. Олефір, А. Орлеан, В. Петков, Т. Петрова, О. Піскун, Н. Плахотнюк, Ю. Римаренко, М. Романюк, В. Руджієро, А. Ручка, В. Суботенко, Ю. Тодика, В. Трошинський, П. Чалий, С. Чехович, В. Шакур, О. Шамшур, В. Шаповал, М. Шейност, А. Шлепакова, М. Шульга та інші.

Мета статті полягає в дослідженні й викладенні основних шляхів спрямованості міграції в контексті нового напрямку наукових досліджень – міграцієзнавства, на основі

теоретичних засад правового регулювання та аналізу державного управління в міграційній сфері виробити головні засади державної міграційної політики України й визначити основні шляхи її реалізації.

Виклад основного матеріалу. Одним із наслідків невлаштованості людей у різних країнах світу є міграційні процеси, за допомогою яких людство шукає кращого життя для задоволення різних потреб, від необхідних для виживання до потреб у самовизнанні. Нині панує розуміння міграційних процесів не як природного стану, коли люди подорожують з метою пізнання світу, вивчаючи нові країни, культуру, історію, традиції, і повертаються до рідних місць, а як вимушений хід. Відповідно, одним із важливих напрямів діяльності держави є формування та забезпечення міграційної політики. З цього приводу В. Олефір вважає, що головна мета міграційної політики України полягає у збереженні соціально-культурного ядра України [1, с. 160].

Об'єктом міграційної політики є міграція, під якою у вузькому значенні (лат. *migratio* – «переселення, переміщення») прийнято розуміти особливий процес територіального переселення населення, який завершується зміною постійного місця проживання, що в буквальному розумінні передбачає переселення. Міграційні процеси в широкому розумінні слова, крім переселення, охоплюють усі види переміщень населення у просторі – сезонні, епізодичні, маятникові. Вони являють собою масове переміщення населення через кордони тих чи інших територій будь-якої тривалості, регулярності й цивільної спрямованості зі зміною місця проживання назавжди або на більш-менш тривалий час, а за маятникових міграцій – без такої зміни. Міграція населення складається з міграційних потоків, а тому міграції визначають як збірні та множинні. Під міграцією розуміється будь-яке територіальне переміщення, що здійснюється між різними населеними пунктами незалежно від тривалості, регулятивності й цільової спрямованості. Вона включає в себе чотири основних види переміщень: безповоротне, маятникове, епізодичне та сезонне [2, с. 3]. Л. Сімкіна під міграцією розуміє територіальне переміщення, що завершується зміною місця проживання [3, с. 42].

Але особливе занепокоєння в Україні викликає не сама міграція, а масштаби нелегальної міграції, що зростають, адже незаконна міграція й торгівля людьми останніми роками збільшились у всьому світі внаслідок глобалізації та інших факторів. Незаконна міграція є одним із явищ, які сформувались за часи розбудови незалежної України й серйозно впливають на стан законності в державі. Незаконні мігранти – громадяни третіх держав і особи без громадянства, котрі порушили правила в'їзду, виїзду, перебування чи транзитного проїзду через територію сторін, а також громадяни сторони, які порушили правила перебування на території однієї зі сторін, установлені її національним законодавством [4, с. 85].

Міжнародний досвід свідчить, що нелегальна міграція перетворилась на помітний

дестабілізуючий фактор у сфері правопорядку. Саме з нею пов'язують зростання окремих видів правопорушень, збільшення окремих видів підпільного ринку праці й інших негативних явищ. Протидія нелегальній міграції для України – одна з найважливіших соціальних, економічних і правових проблем [5, с. 232]. В організаційному аспекті І. Гарна зазначила, що під управлінням міграційними процесами розуміється різновид державного управління, що має забезпечувати взаємодію міграційних служб як єдиного цілого з метою виконання поставлених перед ними завдань у сфері міграції [6, с. 13]. На сьогодні в Україні переважно завершено формування системи органів виконавчої влади у сфері контролю за міграційними процесами. До цієї роботи було залучено близько 14 міністерств і відомств, однак більшість практичних функцій було покладено на Міністерство внутрішніх справ України (далі – МВС України) та його структурні підрозділи [7, с. 67].

Відповідні підрозділи під час протидії незаконній міграції як один із найбільш дієвих способів щодо іноземців, які перебувають в Україні, застосовують їх видворення. Адміністративне видворення за межі України застосовується тільки до іноземців та осіб без громадянства за порушення правил в'їзду іноземних громадян, виїзду і транзитного проїзду через територію України, правил проживання в Україні, воно не може бути застосоване як додатковий вид адміністративного стягнення. Стосовно самого поняття «видворення» потрібно зазначити, що воно в законі відсутнє. Відповідно до п. 1 ст. 2 Протоколу 7 до Конвенції про захист прав і свобод людини та основних свобод, поняття «висилка» передбачає виселення державою іноземця, якщо таке видворення необхідне в інтересах публічного порядку або зумовлюється міркуванням національної безпеки. До сьогодні чітко в законодавстві не визначено, за які саме правопорушення може бути застосоване адміністративне видворення за межі України, тому це питання залишається прерогативою відповідних правоохоронних органів, зокрема МВС України, Служби безпеки України, міграційної служби, Державної прикордонної служби, застосовується цей захід ними з огляду на обставини й характер учиненого правопорушення. Однозначно при цьому є тільки заборона колективного видворення іноземців та осіб без громадянства (ст. 4 Протоколу Конвенції про захист прав та основних свобод людини).

Висновки. Отже, об'єктивні умови певного історичного періоду можуть бути факторами зростання імміграції, що й відбувається в нашій державі. Застосування видворення іноземців та осіб без громадянства як адміністративного стягнення є дієвим засобом захисту прав і свобод громадян України та національної безпеки. Для підвищення рівня й упорядкування цього процесу, на нашу думку, потрібна активізація державної політики та законодавче забезпечення, завершення формування нормативно-правової бази з питань міграції; визначення концепції створення скоординованого адміністративного меха-

нізму державного регулювання міграційних процесів і забезпечення його впровадження й ефективного функціонування; забезпечення захисту прав осіб, яким надано статус біженців чи притулок в Україні. Вагомий внесок у вирішення цієї проблеми має внести налагодження на загальнодержавному рівні тісної співпраці між регіонами України, удосконалення системи державного управління міграційними процесами відповідно до міжнародних стандартів у сфері реалізації прав людини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Олефір В.І. Загальна характеристика міграції у міжнародному контексті / В.І. Олефір // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2005. – № 156. – С. 160.
2. Олефір В.І. Сучасна міграційна політика в Україні / В.І. Олефір // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2002. – № 3. – С. 3–11.
3. Миграция и миграционная политика. – М., 1992. – С. 42.
4. Соглашение о сотрудничестве государств участников Содружества Независимых Государств в борьбе с незаконной миграцией. – М., 1996. – С. 85.
5. Збірник методичних рекомендацій з питань розкриття та розслідування злочинів оперативними працівниками органів внутрішніх справ / [В.І. Захаров, В.Ф. Шевченко, А.А. Осауленко та ін.] ; під ред. П.В. Коляди. – К. : МВС України, 2002. – С. 544.
6. Гарна І.О. Організаційно-правове регулювання міграційних процесів в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління, адміністративне право і процес; фінансове право» / І.О. Гарна ; Національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2004. – С. 19.
7. Савченко О.І. Міграційна ситуація в Україні. Стан боротьби з організованими формами нелегальної міграції іноземців / О.І. Савченко // Право і суспільство. – 2005. – № 1. – С. 66–70.